

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1927 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående slakt av husdjur dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 4 februari 1927 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 85, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g angående slakt av husdjur.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid slakt av husdjur skall omedelbart före blodets avtappande djuret bedövas. Utan föregående bedövning må dock fjäderfä och kaniner avlivas därigenom att huvudet hastigt skiljes från kroppen.

2 §.

Ej må vid slakt någon, som icke fyllt aderton år, verkställa bedövning, ej heller avtappa blodet eller eljest avliva djuret, med mindre det sker under uppsikt av någon äldre; och åligger denne tillse att de med avseende å slakten gällande föreskrifter bliva iakttagna.

3 §.

Bör till följd av sjukdom eller olycksfall djur utan uppskov nedslaktas, må slakten äga rum utan iakttagande av vad i 1 eller 2 § sägs.

4 §.

När särskilda omständigheter därtill föranleda, må med Konungens tillstånd och enligt de föreskrifter Konungen meddelar vid viss slakteriinrättning slakt verkställas utan iakttagande av vad i 1 § är stadgat.

5 §.

Verkställes slakt för annans räkning, åligger den, för vars räkning slakten utföres, eller, där han ej är tillstädes, den, som därvid företräder honom, tillse att de med avseende å slakten gällande föreskrifter bliva iakttagna. Är skälig anledning antaga att sådan tillsyn icke erfordras, äger vad nu sagts dock ej tillämpning.

6 §.

Överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av föreskrift, som utfärdats jämlikt 4 §, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor, där ej å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen.

7 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelse, som i 6 § sägs.

8 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1928, dock skall, såvitt angår slakt av ren, lagen tillämpas först från den dag Konungen bestämmer.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft nedannämnda i anledning av propositionen inom riksdagen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 192 av herr *Lithander* och

nr 203 av herr *Holmgren*; samt

inom andra kammaren:

nr 284 av herr *Bergström* i Bäckland och

nr 289 av herr *Sandberg*.

Herrar *Lithander* och *Holmgren* hava i sina motioner — med skilda motive-ringar — hemställt, att riksdagen måtte avslå 4 § i det genom propositionen framlagda lagförslaget.

Herr *Bergström* har i sin motion hemställt, att riksdagen måtte besluta i propositionen vidtaga den ändringen, att 4 § i lagförslaget uteslutes och att den bestämmelsen införes i samma lagförslag, att ingen under 15 år får verkställa dödandet av fjäderfä och kaniner. Därjämte har herr *Bergström* anhållit, att vederbörande utskott måtte vidtaga de ändringar i det framlagda lagförslaget, vartill ett eventuellt bifall till hans motion kunde föranleda.

Herr *Sandberg* slutligen har i sin motion — under hemställan att vederbörande utskott ville utforma därför nödig lagtext — yrkat, att 4 § i föreliggande lagförslag måtte utgå och i dess ställe, eller såsom tillägg till 1 §, införas en bestämmelse angående den judiska slaktmetoden i huvudsak-

lig överensstämmelse med i propositionen omförmält, av styrelsen för veterinärhögskolan framlagt förslag, enligt vilket i lagen borde intagas föreskrift därom, att slaktdjuret städse skulle bedövas omedelbart efter schäktsnittets utförande.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen; och får utskottet i fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden hänvisa till motionerna.

I två likalydande vid 1925 års riksdag väckta motioner, I: 26 och II: 35, hemställdes om antagande av ett inom de svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund utarbetat förslag till lag angående förfarande vid slakt, i vars 1 § stadgades, att djur vid slakt skulle bedövas, innan blodet avtappades. Till stöd för denna hemställan anfördes, bland annat, att slakt av husdjur utan föregående bedövning obestriddligen innebure en art av djurplågeri av svåraste slag. Försök hade gjorts att med stöd av den allmänna djurskyddslagen, 18 kap. 16 § strafflagen, till ansvar fälla dem, som slaktat djur utan föregående bedövning, men domarna hade varit i hög grad skiljaktiga, ibland friande, ibland fällande. Detta visade, att en speciallag för slakt, vilken som en huvudsak upptog bedövningstvång, vore ofrånkomlig, om man med framgång skulle kunna bekämpa det djurplågeri, som nu i stor utsträckning förekomme såväl vid yrkesslakt som vid hemsakt.

*Lagförslags
gets till-
komst.*

Motionerna behandlades av första lagutskottet, som i utlåtande nr 6 redogjorde för tidigare behandling av denna fråga. Ur denna redogörelse må nu särskilt framhållas två av riksdagen åren 1896 och 1909 till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelser i ämnet ävensom en av justitieombudsmannen den 18 december 1922 till Kungl. Maj:t gjord framställning angående lag om slakt. För egen del anförde utskottet:

Ehuru givetvis den stigande folkupplysningen och djurskyddsföreningarnas arbete under de gångna åren lett till att humanare slaktmetoder i allt större utsträckning kommit till användning, synes det utskottet dock fortfarande vara önskvärt, att hithörande frågor göras till föremål för en allsidig utredning i syfte att klarhet må vinnas rörande kvarstående missförhållanden och de åtgärder, som för deras avhjälpan må vara erforderliga.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utröna, om och till vilken utsträckning stadganden kunde vara erforderliga i syfte att vid slakt av husdjur, genom föregående bedövning eller på annat ändamålsenligt sätt, måtte förebyggas, att onödigt lidande tillfogades djuren, ävensom, därest utredningen därtill föranledde, låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Riksdagen biföll utskottets hemställan, och skrivelse i ämnet, nr 48, avläts den 27 februari 1925.

Med föranledande av denna riksdagens skrivelse har det med förevarande proposition framlagda förslaget utarbetats.

Lagförslaget
innehåll.

Enligt 1 § i lagförslaget skall vid slakt av husdjur bedövning principiellt föregå blodets avtappande. Denna regel gäller emellertid icke undantagslöst. Sålunda stadgas undantag i 1 § beträffande slakt av fjäderfä och kaniner, såframt avlivandet sker genom att huvudet hastigt skiljes från kroppen, samt i 3 § i fråga om s. k. nödslakt eller slakt av djur, som till följd av sjukdom eller olycksfall bör utan uppskov nedslaktas. Enligt 4 § må vidare, när särskilda omständigheter därtill föranleda, med Konungens tillstånd och enligt de föreskrifter Konungen meddelar slakt vid viss slakteriinrättning verkställas utan föregående bedövning. De arter av slakt utan bedövning, som på grund härav skola kunna medgivas, äro i främsta rummet slakt enligt den judiska metoden (den s. k. schäktningen) samt svinslakt enligt den s. k. dansk-amerikanska metoden. I övergångsbestämmelserna till lagen stadgas slutligen, att lagen, såvitt angår slakt av ren, skall tillämpas först från den dag Konungen bestämmer. Tills vidare skall sålunda renslakt kunna fortgå som hittills utan föregående bedövning. Förutom de bestämmelser, för vilka nu redogjorts, innehåller lagförslaget i 2 § föreskrift, att den, som självständigt förrättar slakt, skall hava uppnått 18 års ålder, varjämte 5 § stadgar en viss tillsynsplikt, då slakt verkställs för annans räkning. 6—8 §§ innehålla ansvars- och åtalsbestämmelser. Lagen skall träda i kraft den 1 januari 1928.

Arter av
slakt utan
bedövning.

Av nyssnämnda tre arter av slakt utan bedövning — schäktningen, svinslakten enligt den dansk-amerikanska metoden och renslakten — har *schäktningen* en religiös innebörd, som härledes ur en å vissa ställen i bibeln förekommande hänvisning till ett visst slaktsätt och till förbud att förtära blod. Enligt schäktningsföreskrifterna måste djuret slaktas i fullkomligt oskadat tillstånd, och är följaktligen varje föregående bedövning, genom skott i huvudet eller dylikt, rituellt förbjuden. Rörande tillvägagångssättet vid schäktningen, vilken endast kommer till användning beträffande idisslare och fjäderfä, är att märka, att vid schäktningen av idisslare två på varandra följande avdelningar kunna urskiljas. Först fångslas och nedlägges djuret såsom *förberedelse* till det s. k. *schäktsnittet*. Dessa förberedelser, som endast avse att bringa djuret i det för snittets utförande nödiga läget, höra icke till ritualen och utföras icke av den person, vilken verkställer schäktsnittet. Något rituellt hinder att med avseende å de nämnda förberedelserna använda den metod, som kan finnas ur djurskyddssynpunkt lämplig, möter sålunda icke. Åtminstone å det offentliga slakthuset i Stockholm äga dessa förberedelser rum i enlighet med vissa särskilt meddelade föreskrifter, sålunda att djuret fångslas med hällor om alla fyra extremiteterna och drages omkull med hjälp av en vinsch, varvid fallet mildras genom en läderdyna. Schäktsnittet får enligt ritualen verkställas allenast av en utav vederbörlig rabbin särskilt auktoriserad schäktsförrättare. Denne, vilken inom den judiska församlingen intager en högre tjänstemans ställning, skall vara i religiös mening skriftkunnig, gudfruktig och i alla hänseenden oklanderlig. Han måste hava uppnått aderton års ålder, men får å andra sidan ej vara för gammal. Sedan djuret lagts omkull samt huvudet och halsen vänts så, att undersidan kommit uppåt samt kraftigt sträckts, utföres schäkt-

snittet sålunda, att halsen genomskäres ända till kotorna medelst en ytterst skarp, vass och glatt kniv, som skall vara minst dubbelt så lång som djurets hals. Snittet, som måste utföras i ett sammanhang, lägges vinkelrätt mot halsens längdriktning några centimeter nedanför struphuvudet. För dess utförande lär en enligt en uppgift åtgå ungefär en halv sekund. Djuret avlider sedan på grund av den utav halsådrornas avskärande föranledda förblödningen.

Den s. k. *dansk-amerikanska svinslaktmetoden* utövas framför allt å sådana slakterier, vilkas verksamhet inriktats å export av fläsk. Dock förekommer ett liknande förfarande jämväl vid hemsakt å landsbygden i några trakter av landet. Metoden består däri, att svinen, utan föregående bedövning, vinschas upp i ena bakbenet, varefter avblodning åstadkommes genom att de vid bröstingången belägna stora kärlstammarna helt eller delvis genomskäras.

Vid *slakt av renar* hava lapparna sedan urminnes tider gått så till väga, att renen infångas med lasso, kastas omkull, vanligen på höger sida, varefter en vanlig täljkniv stickes in mellan två revben mitt för hjärtat på vänster sida. Stick från höger sida begagnas av en del slaktare. Renen släppes därefter i regel upp med kniven kvarsittande i hjärtat och får så förblöda, i det att blodet samlar sig i brösthålan. Dödsarbetet tager i regel 8 minuter i anspråk. Denna renslaktmetod skulle kunna betecknas såsom den nordlapska till skillnad från det senare tillkomna sydlapska tillvägagångssättet, som på den svenska sidan är brukligt från Arjeplogs socken i norr och söderut. I de sydligare rendistrikten begagnas nämligen allmänt att göra nackstick före sticket i bröstet, och först därefter göres med samma eller med en liknande kniv sticket i hjärtat. Under vissa omständigheter komma visserligen även skjutvapen till användning och framför allt nedskjutas »vildrenar», vilka icke låta sig infångas med lasso, men i stort sett hava de båda nyss beskrivna slaktmetoderna ända till för kort tid sedan varit de enda här i landet brukliga. Efter lyckade försök i Norge vintern 1922—23 har man börjat införa en såtillvida förbättrad metod, att vid det förutgående nacksticket användes en relativt lång och i spetsen något böjd kniv, som genom nackhålet stickes ända in i stora hjärnan, varvid den kan nå fram till pannbenets inre yta. Den sålunda åvägabragta hjärnskadan här till omedelbar följd medvetlöshet hos djuret. Slakten fortsattes därefter med hjärtstick på vanligt sätt.

I fråga om den omfattning, vari nu berörda tre slaktmetoder utövas, föreligga närmare uppgifter allenast såvitt angår schäktningen och beträffande denna metod endast från det offentliga slakthuset i Stockholm. Med användning av nämnda metod slaktades därstädes under år 1926 640 till storboskap hänförliga djur, 1,005 kalvar och 131 får.

Vid ärendets anmälan för Kungl. Maj:t den 11 januari 1927 yttrade föredragande departementschefen i fråga om behovet av lagbestämmelser i detta ämne bland annat:

Behovet av lagbestämmelser i ämnet.

Väl står det utom varje tvekan, att den ihärdiga upplysningsverksamhet, som sedan årtal bedrivits av frivilliga krafter i djurskyddsarbetets tjänst, på de flesta håll i vårt land vunnit avgjord framgång. På denna väg hava slaktsätt,

som kännetecknats av grymhet och råhet, i stor utsträckning undanträngts. I folkmedvetandet har förpliktelsen till god behandling av djuren otvivelaktigt alltmer erhållit insteg; ett erkännande härav ligger även i de tid efter annan skärpta straffbestämmelser mot djurplågeri, vilka upptagits i vår lagstiftning. Men knappast synes det göra till fyllest att härutinnan helt lita till verkan av fortsatt upplysning. Utredningen ger efter min uppfattning tydligt vid handen, att mångenstädes ännu förekommer slakt under former, vilka det måste vara angeläget att förhindra. Där dylika slaktsätt icke innebära straffbart djurplågeri — och i allmänhet torde en tillämpning av 18 kap. 16 § strafflagen vara utesluten — erbjuder gällande lagstiftning icke något medel till deras beivrande.

Vid förslagets granskning i lagrådet yttrade en ledamot:

Strafflagens djurplågeriparagraf avser enligt sin lydelse och mening all sådan behandling av djur som innefattar uppenbar grymhet. Det är sålunda otvivelaktigt, och förutsättes även i förslaget, att paragrafen sträcker sig jämväl till uppenbar grymhet vid slakt. Vad såsom sådant är att betrakta måste tydligen vara beroende bl. a. av föreställningssättet hos gemene man i den ort där slakten sker. Det straffbara djurplågeriets område vidgas utan lagändring, i den mån känslan av att djuret bör vara fredat för allt onödigt lidande blir mera utbredd och fördjupad. Att den allmänna uppfattningen alltjämt gynnsamt påverkas i sådan riktning, genom djurskyddsföreningarnas i mycket berömvärda strävanden och genom annan upplysningsverksamhet, bestyrkes av utredningen. Vid dessa förhållanden måste man ställa sig betänksam mot ett sådant ingripande i den naturliga utvecklingen som en strafflagstiftning vid sidan av djurplågeriparagrafen innebär.

På grund härav och på ytterligare anförda skäl avstyrkte denne ledamot vidtagande av lagstiftningsåtgärd i förslagets syfte.

Utskottet.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, åsyftade riksdagens skrivelse den 27 februari 1925 att vinna klarhet rörande kvarstående missförhållanden vid slakt av husdjur samt de åtgärder, som för deras avhjälpande kunde vara erforderliga. Departementschefen har funnit slakt mångenstädes förekomma under former, vilka det måste vara angeläget att förhindra, och för sådant ändamål föreslagit lagstiftningsåtgärder, som i främsta rummet avse införande av bedövningstvång vid slakt. Utskottet har emellertid för sin del icke känt sig övertygat därom, att för djuren plågsamma slaktsätt alltjämt tillämpas i sådan omfattning, att för deras avskaffande en lagstiftning av föreslagen art är nödvändig. Den upplysningsverksamhet rörande lämpliga slaktmetoder, som bedrivits under en lång följd av år, har obestriddigen krönts med stor framgång, och det lär finnas anledning antaga, att de ur djurskyddssynpunkt mindre tilltalande slaktsätt, som ännu på sina håll tillämpas, skola efter hand frivilligt uppgivas. Givetvis skulle det vara av betydelse för påskyndandet av denna utveckling, därest en väl avpassad lagstiftning å området läte sig genomföras. Emellertid möta betydande svårigheter att på ett tillfredsställande sätt i lag reglera de motsatta intressen, som här göra sig gällande, och det nu framlagda förslaget synes utskottet bära ett tydligt vittnesbörd härom.

Sålunda skall förslagets huvudregel om bedövningstvång icke gälla de tre mest uppmärksammade och brukliga arterna av slakt utan bedövning, näm-

ligen renslakten, schäktningen och svinslakt enligt den dansk-amerikanska metoden. Visserligen skulle renslakten blott tills vidare få fortgå som hittills och de båda andra slaktmetoderna få utövas allenast vid viss slakteriinnrättning samt efter Konungens tillstånd och enligt de föreskrifter Konungen meddelar, men även med dessa sålunda begränsade eftergifter måste dock enligt utskottets mening lagens syfte väsentligen förfelas. Vidare synes det mindre tillfredsställande och i viss mån inkonsekvent att medgiva slakt utan bedövning i stor skala å slakteriinnrättning men förbjuda en sådan metod vid hemslakt. Ej heller torde det vara lämpligt att i Kungl. Maj:ts hand lägga avgörandet om ett visst slaktsätt bör tillåtas eller ej.

De av utskottet nu gjorda erinringar mot förslagets innehåll hava även, såsom ovan omförmäls, framförts i motioner, däri hemställts att såtillvida utsträcka regeln om bedövningstvång, att den i förslaget stadgade rätten för Konungen att medgiva dispens uteslötes. Då, enligt vad departementschefen anförde, dispensrätten upptagits i förslaget närmast för att bereda möjlighet till schäktningen samt till svinslakt enligt den dansk-amerikanska metoden, är alltså berörda hemställan liktydig med ett yrkande på förbud mot nämnda båda slaktsätt. Utskottet har tagit under överbägande såväl detta förslag som det likaledes motionsvis framförda yrkandet om införande av en bestämmelse därom, att vid schäktningen slaktdjuret städse skulle bedövas omedelbart efter schäktsnittets utförande.

Såsom allmänt är känt, har schäktningen sedan urminnes tider utövats av judarna och äger för dem religiös innebörd. Ett förbud mot detta slaktsätt skulle därför helt visst, såsom även i inkomna yttranden från ledande judiskt håll erinrats, komma att utav en avsevärd del av de mosaiska trosbekännarna inom landet uppfattas som ett upphävande av hittills åtnjutna rättigheter och som en kränkning av deras på sekelgammal tradition grundade religiösa föreställningssätt. Härmed vill utskottet givetvis icke hava sagt, att hänsynen till en folkgrupps religiösa uppfattning bör drivas så långt, att staten uraktlåter att inskrida mot en ritus, även om den innebär en kränkning av landets lagar eller för befolkningens stora flertal framstår såsom sårande för den sedliga känslan. Allenast det vill utskottet framhålla, att, innan ett inskridande sker, sådana omständigheter skola visas föreligga, att ett dröjsmål från statens sida icke kan försvaras. Men på den utredning, som hittills i detta ärende förberagts, är utskottet icke berett att föreslå ovillkorligt förbud mot den judiska slaktmetoden. Det lär för övrigt kunna tagas för givet, att judarna med hänsyn till den uppmärksamhet, som schäktningen väckt under de senare åren, skola låta sig angeläget vara att tillse, att några berättigade anmärkningar ej kunna riktas mot schäktningen vare sig beträffande förberedelserna till slakten eller själva avlivandet av djuret.

Ej heller finner utskottet sig kunna förorda det motionsvis framförda förslaget att i lagen under visst villkor tillstådja schäktningen. Ett sådant medgivande skulle enligt utskottets åsikt verka stötande, då därigenom legaliserades en slaktmetod (blodavtappning utan föregående bedövning), som för landets övriga medborgare vid äventyr av straff bleve förbjuden.

Beträffande frågan, huruvida den dansk-amerikanska svinslaktmetoden innebär onödigt lidande för djuren, uttalas olika meningar i de i ärendet avgivna yttrandena. Användningen av denna metod uppges bero därpå, att obligatorisk bedövning av alla slaktdjur skulle försäkra sådana tekniska eller ekonomiska svårigheter för slakterierna, att en föreskrift därom bleve svår att tillämpa, samt att fläsket efter obedövade djur vore mera hållbart och vitare i utseendet än efter bedövade, vilka omständigheter vore av stor betydelse för exporten på England. Beträffande dessa hinder för den dansk-amerikanska metodens utbytande mot bedövningsslakt har departementschefen yttrat, att utredningen knappast syntes giva vid handen, att ett dylikt utbytande skulle för de slakteriinrättningar, där metoden vore i bruk, kunna i och för sig medföra några mer avsevärda olägenheter av ekonomisk eller teknisk art. Däremot torde det, enligt vad departementschefen vidare anför, icke för närvarande kunna med säkerhet bedömas, huruvida ett förbud mot metodens användande skulle, såsom det gjorts gällande, kunna medföra en ogynnsam verkan med hänsyn till exporten av fläsk till England. Att härav påkallades en viss varsamhet syntes departementschefen obestriddigt, även om det icke torde kunna ifrågakomma att i lagen fastställa ett undantag för dessa slakteriinrättningar. Vid nu angivna förhållanden kan utskottet icke ansluta sig till införande av förbud mot denna slaktmetod.

Då, såsom av det anförda framgår, utskottet icke kan tillstyrka ifrågavarande lagförslag utan anser, att man allt fortfarande bör lita till upplysningen såsom det verksammaste medlet att åstadkomma en bättre behandling av djuren vid slakt, har utskottet emellertid tagit under övervägande, huruvida man icke åt strävandena efter mildare slaktmetoder kunde på annat sätt än medelst detaljbestämmelser rörande förfarandet vid slakt bereda ökat stöd från lagstiftningens sida. Utskottet har därvid närmast undersökt frågan om lämpligheten att stödja dessa strävanden genom en ändring av den allmänna djurplågeriparagrafen, 18 kap. 16 § strafflagen.

Nämnda lagrum lyder för närvarande enligt lag den 6 maj 1921 så: »Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.» Denna lydelse erhöi lagrummet efter ett av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag, föranlett av riksdagens skrivelse den 4 maj 1917, nr 126, däri riksdagen hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta förslag till sådan ändring i strafflagen, varigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgades att omfatta även andra fall av djurplågeri än sådana som ådagalade »uppenbar grymhet». I den för riksdagen i ämnet framlagda propositionen, nr 6, hade föreslagits följande lydelse av första punkten i paragrafen: »Den, som gör sig skyldig till oförsvarlig misshandel eller överansträngning av djur eller genom vanvård tillfogar djur lidande, straffes för djurplågeri med böter.» I motiveringen yttrade departementschefen bland annat, att såsom djurplågeri borde anses varje handling, som kunde betecknas som misshandel av ett djur, således varje handling, som tillskyndade djur lidande av ej alltför obetydlig beskaffenhet och icke varit av omständig-

heterna påkallad. Departementschefen ansåge för sin del ordsammanställningen »misshandla», »överanstränga» och »vanvårda» ägnad att uttömmande beskriva djurplågerihandlingen. Visserligen erbjöde de förhållanden, som stode i samband med slakt, vissa svårigheter. Då avlivandet i och för sig icke kunde straffas, måste för detta ändamål nödiga ingrepp tillåtas. Men kunde ingreppet enligt vanlig praktisk åskådning icke betraktas såsom erforderligt medel för avlivandet, syntes detsamma kunna och böra erhålla självständig betydelse och enligt vanliga regler bedömas såsom tillfogande av lidande, d. v. s. »misshandel». Första lagutskottet, som behandlade propositionen, framhöll i sitt utlåtande, nr 11, att det vore av vikt att tillse, att varje sådan behandling av djur, som av den allmänna uppfattningen stämplades såsom rättsstridig, komme att inrymmas under de i lagen givna straffbestämmelserna för djurplågeri. Prövostenen på en ny lag borde enligt utskottets mening i första hand vara, om det genom densamma bleve lättare att beivra sådana fall av otillbörlig behandling av djur, beträffande vilkas hänförande till straffbart djurplågeri dittills tveksamhet möjligen kunnat råda. I enlighet med nämnda grundsatser formulerade utskottet den lydelse av paragrafen, som därefter godkändes av riksdagen och fortfarande gäller.

När sedermera i en motion vid 1922 års riksdag, nr 139 i andra kammaren, hemställdes, att schaktningen skulle i allmän lag förbjudas, anförde första lagutskottet i utlåtande nr 7, med hänvisning till den vid 1921 års riksdag beslutade ändringen av 18 kap. 16 § strafflagen, att för den händelse vid den judiska slakten förekomme ett förfarande, som kunde sägas ådagalägga uppenbar grymhet vid behandlingen av slaktdjuren, måste ett sådant förfarande redan enligt gällande lag anses straffbart.

I detta sammanhang vill utskottet även framhålla, hurusom länsstyrelsen i Uppsala län vid avgivande av yttrande i förevarande ärende anförde, att det av olika skäl syntes vara olämpligt att meddela detaljerade föreskrifter om förfarandet vid slakt. Uppenbar grymhet vid slaktande av husdjur utgjorde i själva verket allenast en form av straffbart djurplågeri. Då detta näppeligen med tillräcklig påtaglighet framginge av ifrågavarande strafflagsparagrafs nuvarande lydelse, förordade länsstyrelsen, att bland exemplen i 18 kap. 16 § strafflagen infördes ungefär följande: »genom sådant förfarande vid slakt, att onödigt lidande tillfogas djuret».

Denna tanke har vunnit understöd inom lagrådet, i det att den ledamot, som avstyrkt lagstiftningsåtgärd i förslagets syfte, yttrat, att om dock något skulle anses böra göras, torde ett förtydligande av djurplågeriparagrafen i den riktning länsstyrelsen i Uppsala län förordat vara det lämpligaste.

Utskottet vill för sin del tillstyrka en lagändring av nu angivna innehåll. Lagrummet skulle därigenom tydligare än nu utmärka, när otillbörlig behandling av djur vid slakt skall bestraffas såsom djurplågeri, och följaktligen bereda ökad möjlighet att med straff åtkomma mindre lämpliga slaktmetoder.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att förevarande proposition måtte av riksdagen lämnas utan bifall;

2) att de i anledning av propositionen väckta motionerna måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under 1); samt

3) att riksdagen i anledning av propositionen måtte för sin del antaga följande

(18 kap. 16 § strafflagen i dess nuvarande lydelse enligt lag den 6 maj 1921.)

(Utskottets förslag.)

L a g om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen.

Häri genom förordnas, att 18 kap. 16 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet, genom misshandel, överansträngning, vanvård, *sådan förfarande vid slakt, att onödigt lidande tillfogas djuret*, eller annorledes, straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Stockholm den 26 april 1927.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Hederstierna, Jacob Larsson, Klefbeck, Ernst Svenson, P. E. A. Jonsson, G. Dahl och Bissmark*;

från andra kammaren: herrar *Lindley, Jansson i Edsbäcken, Nilsson i Antnäs, Johansson i Brånalt, Carlson i Mölndal och Sjögren*, fru *Östlund* samt herr *Christenson* i Södertälje.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Dahl*, som anför:

»Det föreliggande lagförslaget, som i främsta rummet avser införande av obligatorisk bedövning av slaktdjuren före blodets avtappande, står i nära överensstämmelse med innehållet i den riksdagsskrivelse, på vars föranledande det tillkommit, och får anses av den allmänna rättsuppfattningen påkallat.

Emot de särskilda bestämmelserna i förslaget synes ingen annan väsentligare anmärkning vara att framställa än den att de icke tillerkänts allmän giltighet. Enligt förslagets 4 § skulle nämligen Konungen äga befogenhet att i fråga om slakt vid viss slakteriinrättning meddela befrielse från iakttagande av föreskriften om bedövning. Härmed avses att medgiva fortsatt tillämpning av den judiska slaktmetoden (den s. k. schäktingen) och den dansk-amerikanska metoden, vid vilka som bekant slaktdjuren icke bedövas före blodavtappningen. Då det enligt mitt förmenande är uppenbart att båda dessa slaktmetoder äro av beskaffenhet att tillfoga djuren onödigt lidande och det för övrigt näppeligen kan vara lämpligt att meddela strängare bestämmelser för hemslakt än för den yrkesmässigt bedrivna, anser jag, att ändring härutinnan bör ske, och finner fördenskull att 4 § bör ur lagförslaget utgå.

En generell bestämmelse i strafflagen om ansvar för »sådant förfarande vid slakt, att onödigt lidande tillfogas djuret» torde icke bliva mera verk sam än redan förefintliga bestämmelser om straff för uppenbar grymhet mot djur och kan i varje fall icke förväntas ersätta en bestämd föreskrift om bedövning. Ej heller skulle en dylik bestämmelse anses tillräcklig för avskaffande av de berörda judiska och dansk-amerikanska slaktmetoderna.

På grund av det anförda får jag därför hemställa,

- 1) att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas med den ändring att lagförslagets 4 § måtte uteslutas; samt
- 2) att de i anledning av propositionen väckta motionerna måtte anses besvarade genom hemställan under 1).

2) av herr *Bissmark*;

3) av herr *Jansson* i Edsbäcken, som, med instämmande av herr *P. E. A. Jonsson*, yrkat,

- 1) att förevarande proposition måtte i oförändrat skick av riksdagen bifallas; samt
 - 2) att de i anledning av propositionen väckta motionerna måtte anses besvarade genom hemställan under 1).
-